

Metsänhoitotyöt sotavuosien hakkuiden jäljillä.

V. K. Ahola.

Metsätieteellisen tutkimuslaitoksen v. 1942 ilmestyneessä julkaisussa n:o 30 ilmoitetaan valtion metsien metsänhoidollisen tilan II valtakunnan metsien arvioinnin laskennan tuloksena olleen:

	Hyvän	Tyydyttävän	Epättydyttävän		Pilatus	Hävitetyt	Yhteensä
			a	b			
			%				
Suomen eteläpuoliskossa	26.6	51.2	17.8	3.6	0.5	0.3	100
Suomen pohjoispuoliskossa	8.3	51.7	35.2	4.0	0.5	0.3	100

Näistä epättydyttävän sarakkeen a-kohdassa mainitut metsät arvioitiin voitavan erilaisilla hakkaustoimenpiteillä saattaa kuntoon).

Kokonaisuutena valtion metsien tila oli siis tyydyttävä.

Mainitussa julkaisussa on myös käsitelty metsänhoidollisesti tarpeellisia toimenpiteitä omistajaryhmittäin. Kun kuitenkin valtion metsäomaisuus on huomattavasti muuttunut 10-vuotiskauden 1936—1945 kuluessa, aiheuttaa tämä jo sellaisenaan vastaavan korjauksen tutkimustuloksen lukuarvoihin. Tässä mielessä esitettäköön valtion metsien pinta-alat vuosien 1936 ja 1946 alussa hehtaareissa.

	Kasvulista	Huonokasvuista	Yhteensä	Joutomaata	Vilj. ym.	Kaikkiaan
1. 1. 1936	6,592,000	2,612,000	9,204,000	3,666,000	130,000	13,000,000
1. 1. 1946	4,961,917	1,878,986	6,840,903	3,393,931	176,924	10,411,758

Asetelmasta huomaamme, että valtion metsien kasvullinen pinta-ala kymmenvuotiskaudella on vähentynyt noin 25 sadannesta ja huonokasvuisten vastaavasti noin 28 sadannesta. Kokonaisala on pienentynyt noin 80. sadannekseen.

Huomioon ottaen tämä metsämaiden vähentyminen saataisiin metsätieteellisen tutkimuslaitoksen julkaisussa n:o 30 lasketun perusteen mukaan valtion metsissä tarpeellisista tärkeimmistä vuosittaisista metsänhoidollisista toimenpiteistä seuraavanlainen asetelma.

	Julkaisun mukaan (1. 1. 1936)	Muunnettuina (1. 1. 1946)
Hakkausalojen raivaus	17,000 ha	13,000 ha
Maanpinnan valmistaminen	6,000 »	4,500 »
Kylvö tai istutus	19,000 »	14,000 »
Taimiston hoito	4,000 »	3,000 »

Näistä lukuarvoista näemme, että rauhanaikaisissa olosuhteissa oli tavallaan valtion metsien hoidolle olemassa minimimäärä, johon luonnollisesti sittemmin mm. asuttamistoiminta ja sota-aikojen hakkuut ovat omalla tavallaan vaikuttaneet. Nämä sota-ajan hakkuunjäljet on metsänhoidollisesti saatava kunnostetuksi, mitä nopeammin, sitä parempi, tämä tulee olemaan aluehallinnon lähivuosien metsänhoidollisena ohjeena.

Yleinen käsitys, vieläpä metsänhoitajapiireissäkin, oli puolisoista vuosikymmentä sitten, että valtion metsiä ei hoideta juuri ollenkaan. Vieläkin ilmenee tämäläpäästä harhaluuloa. Tosiasiassa valtion metsien metsänhoitotyöt olivat ennen talvisotaa saavuttaneet huomattavan laajuuden. Vv. 1931—1938 suoritettiin valtion metsissä keskimäärin vuodessa metsänhoitotyötä seuraavasti.

Hakkausalojen raivausta	16,074 ha
Maanpinnan valmistamista (laikutus, kulutus, ym.)	3,114 »
Kylvöä	11,289 »
Täydennyskylvöä (muunnettuna täyskylvöksi)	2,541 »
Kylvöjä varten kerättiin käpyjä	9,740 hl
joista karistettiin siementä (0,720 kg/hl)	7,013 kg
Istutusta	331 ha
Täydennysistutusta (muunnettuna täysistutukseksi)	415 »
Taimia käytettiin istutuksiin	1,509,400 kpl.
Taimiston hoitoa (perkaus, harvennus)	8,715 ha

Näistä luvuista huomaamme, että II valtakunnan metsien arvioimistulosten määrittämät metsänhoitotyöt kyettiin suorittamaan valtion metsissä vv. 1931—1938, sillä koko lähelle laskettua määrää päästiin, vieläpä eräissä ryhmissä nämä ylitettiin.

Päästäksemme siihen, mitä nyt on suoritettava normaalisten määrien lisäksi valtion metsien metsänhoitotyöinä, meidän on tiedettävä, miten näitä metsiä on hakattu ja mitä metsänhoitotyötä on suoritettu hakkausvuodesta 1938—1939 lähtien.

Metsähallituksen tilastokonttorin ilmoittamien tilastonumeroiden mukaan on kasvatushakkausien ja metsänhoitomäärärahoilla suoritettujen metsänhoitohakkauksien määrä 8-vuotisena hakkausjaksona 1938—1946.

	Harvennus-	Väljennys-	Ylispuu-	Yhteensä ha	Taimistoperkaus ha	Puhdistusharvennus ha
	hakkaus, ha					
Pystymyyni- ja kotitarvehakkuut ..	83,246	74,193	102,608	260,047	—	—
Hankintahakkuut	106,739	68,545	63,224	238,508	—	—
Yhteensä	189,985	142,738	165,832	498,555	—	—
Metsänhoitotyöinä suoritettu	31,145	28	762	31,935	28,296	50,402

Asetelmasta huomataan harvennus- ja väljennysmäärisiä hakkauksia suoritettuna vain vajaa 40 sadannesta siitä mihin II valtakunnan metsien arvioinnin laskennassa päädyttiin. Kun toiselta puolen metsänhoitomäärärahoilla on tehty metsänhoidollisia harvennuksia, väljennyksiä ja puhdistusharvennuksia lähes 82,000 hehtaarilla ja kun ohjeena noin kymmenen vuoden ajan on ollut ja edelleen on, että niitä ei tehdä, ellei maahan kaa-

dettavaa puutavaraa saada lupakirjoilla myytyä tai muuten käytettyä, ei metsänhoitomäärärahoilla suoritettavaa harvennusta ja puhdistusharvennusta olekaan asetettava nykyoloissa ensisijaiseksi. Paljon tärkeämpää on varsinaisten harvennushakkuuiden lisääminen (pystymyynti- ja hankintahakkuut). Samoin on muistettava, että lupakirjahakkuina voidaan monissa sveduissa hoitaa osa harvennus- ja varsinkin puhdistusharvennusalueista (= pysty- ja hankintaharvennusten jälkeiset puhdistusmaiset hakkuut).

Ylispuiden poiston jälkeen huomattava osa vapautuneista taimistometsistä on astunut askelen lähemmäksi tarpeellista hoitoa. Tosin on taimiston harvennusta suoritettu sota-aikoina jokseenkin normaalimäärä, mutta vaikkakin arvioisimme, että vain toinen puoli niistä metsistä, joista ylispuut on poistettu, vaatisi lähikymmenvuotena metsänhoidollista harvennusta, merkitsee tämä vuosittain noin 8,000 hehtaarilla taimiston perkausta ja osittaista harvennustakin lisäyksenä siihen, mitä näihin saakka on vuosittain tehty. Työpalkat ovat tuntuvasti kohonneet, ja kun toiselta puolen tiedämme, että taimistometsien voi antaa kasvaa niin kauan tuntuvammin harventamatta, kunnes latvakasvain alkaa osoittaa huomattavasti lyhentymisen oireita — tai vähäarvoisempi puulaji uhkaa arvokkaamman hyvinvointia — onkin meillä täysin aiheellinen toimenpide — myöskin kustannuksien alentamismielessä, että taimiston ensimmäiset harvennukset suoritetaan lieväpuoleisina. Työaseistukseen (mieluummin hoitoalueen omat), työjohtoon ja tottuneen työväestön kasvattamiseen olisi tässä työssä sen sijaan kiinnitettävä suurempi huomio.

Yleensä voidaan sanoa, että uudistushakkuut aiheuttavat paljon enemmän metsänhoidollista työskentelyä kuin kasvatushakkuut. Tarkastelkaamme vastaavia uudistushakkuuksia valtion metsissä hakkausvuosina 1938—1946. Tilastokonttorin ilmoittama tilasto ko. 8-vuotiskaudelta on seuraavanlainen.

	Loppuun suoritettavat hakkaukset						
	Siemenpuuasento		Paljaaksihakkaus		Lohko-harsinta (keskitetty harsinta)	Harsinta	Yhteensä
	Lohkotain	Kaistaleittain	Lohkotain	Kaistaleittain			
Pystymyynti- ja kotitarvehakkuut	40,927	455	11,956	903	12,742	24,283	91,266
Hankintahakkuut	46,262	551	8,410	1,661	19,450	25,473	101,807
Yhteensä	87,189	1,006	20,366	2,564	32,192	49,756	193,073
Keskenkäynteiset hakkaukset							
Pystymyynti- ja kotitarvehakkuut	36,370	213	5,011	863	16,345	24,728	83,530
Hankintahakkuut	18,881	74	3,468	297	16,203	25,685	64,608
Yhteensä	55,251	287	8,479	1,160	32,548	50,413	148,138
Kaikkiaan	142,440	1,293	28,845	3,724	64,740	100,169	341,211

Siemenpuuasentoon hakattuja metsiä, jollaisia ennen sotia eräissä hoitoalueissa kylvettiin koko yleisesti, on siis lisätty ko. 8-vuotiskaudella vuotta kohti lähes 18,000 ja paljaaksihakattuja alueita yli 4,000 hehtaaria. Yhteensä on uudistushakkuilla (mikäli käytännössä harsinta voidaan laskea näihin) käsitelty vuodessa lähes 43,000 hehtaaria.

Osa siemenpuualueista jouduttaneen nytkin kylvämään pääasiassa sen takia, että sota-aikana pakoitettiin siemenpuuasentoja järjestämään vastoin metsänhoidollisia perussääntöjä suoraan joko luonnontilaisissa tai puutteellisesti harvennetuissa metsissä, siis maan tekeytymiselle ja siemenpuiden tehtävänsä valmistumiselle välttämättömä välttämättömä käytäntö. Taantuminen metsänviljelyalueiden huoltamisessa laiduntamisen yleistymisen johdosta, tuulen aiheuttamat vahingot ja osittain ruohottuminen samoin ovat luonnollisesti mainittavat metsänkylvön tai istutuksen lisäajina näissä — ja osittain myös keskitetyllä harsinnalla käsiteltyissä — metsissä.

Paljaaksihakkausalueilla joudutaan joka tapauksessa toimittamaan kylvöä ja istuttamista, joten siemenpuualueilla on pyrittävä laikuttamaan tai muuten maanpintaa repien, vieläpä kulottaenkin (siemenpuut suojellen) saamaan uusi metsäsukupolvi.

Pohjois-Suomen paljaaksihakatuilla paksusammalkankailla ei liioin ole kartettava kulotuksen soveltamista ennen kylvön suorittamista. Monet kauniit nykyiset taimistot — vieläpä kuusenkin — viittaavat tässä mielessä meille tietä.

Käpyjen ja siementen hankintamahdollisuudet ovat sota-ajan edellisvuosista tuntuvasti heikontuneet, joten metsien keinollista uudistamista on pyrittävä välttämään siellä, missä tämä suinkin käy päinsä, siis tapauksissa, jolloin ns. luontaista tietä voidaan saavuttaa tyydyttävä tulos, jotta keinolliset metsittämistoimenpiteet eivät lähivuosina paisuisi liian laajoiksi.

Kylvö- ja istutusalojen suojelemisesta erilaisia tuhoja vastaan on luonnollisesti edelleenkin huolehdittava. Välinpitämättömyys tässä asiassa on tulkittava haluttomuudeksi. Metsänviljely ei ainakaan silloin kannata, jos siitä ei huolehdita loppuun asti.

Uudistusalojen raivaukset on samaten muistettava. Näillähän tarkoitetaan tilastollisen vuosiselostuksen mukaisesti uudistusalueilla olevan sellaisen pielen roskapuuston ja pensaiston kaatamista ja hakkuutähtedien hajoittamista, jota ei voida pitää varsinaisena hakkuuna. Käytettävissä olevat määrärahat ovat todennäköisesti lähivuosina vähäiset, supistuksia metsänhoitotöissä on siis tehtävä. Kun hallan ja ruohottumisen aiheuttamat vahingot monasti tulevat vähäisemmiksi, jos roskapuusto ja pensaisto kuusimailla jätetään suojuspuustoksi sekä poistetaan vasta taimettumisen tapahduttua, voidaan kuusimaiden uudistusalojen raivaus siirtää joitakin vuosia myöhäisemmäksi (ainakin Suomen eteläpuoliskossa), siitäkin huolimatta, että taimettuminen tulisi olemaan epätasainen. Mäntymailla ei näin olisi meneteltävä, vaan hakkausalojen raivaus on toimitettava mahdollisimman pian.

Risujen polttoon ei toistaiseksi ole syytä uhrata vähäisiä metsänhoitomäärärahoja. Maanteiden ja retkeilyreittien varsilla olevat hakkausalueet on kuitenkin kunnostettava paitsi vähemmän tulenarjiksi, myöskin mm. tienvarsimetsien hoidosta 26. 4. 1938 annetun ohjekirjan mukaisesti, sillä metsäkongressi- ja olympiavuodethan ovat lähitulevaisuudessa.

Ojitus taimiston suojelemiseksi on hakkausaloilla suoritettava silloin, kun jatkuva soistuminen uhkaa tukahduttaa olevan taimiston. Aukeiden nevojen ja lettojen kuivattamista metsänkasvatukseen on välttettävä, sillä viimeaikaiset asutustoimenpiteethän ovat yleisesti osoittaneet, että näillä alueilla tehty metsänhoidollinen työ on mennyt useimmissa tapauksissa metsätaloudelta hukkaan.

Käpyjen hankkiminen ja siemenen karistaminen sekä taimien kasvatus ovat jatkuvasti sängen tähdellisiä metsänhoidollisia toimenpiteitä. Huoli-

matta siitä, että maassamme on perustettu metsäpuiden rodunjalostussäätiö, on metsähallituksen karistamot kunnostettava ja karistusta toimitettava hoitoalueiden omia tarpeita varten myös saunoissa, riihissä jne., siis kuten ennen sotiakin tehtiin. Taimitarhat on samaten saatettava kuntoon sota-ajan juurikas- ja tupakkaviljelysten sekä rikkaruohoston jäljiltä. Taimien kasvatusta on kuitenkin sovitettava kysynnän puitteisiin. Rodunjalostamisesta annetut ohjeet on sovellettava sekä käpyjen hankintaan että taimien kasvattamiseen. Sekä siemenen hankinnassa että taimien kasvattamisessa on luonnollisesti päästävä omavaraisuuteen, siis joko hoitoalueen tai naapurihoitoalueiden hankkiimiin ja kasvattamiin. Ostoja metsähallinnon oman piirin ulkopuolelta on vältettävä.

Valiopiiden kasvattaminen oli ennen sotia hyvällä alulla. Vuodesta 1931 vuoden 1939 loppuun oli karsittujen valiopiiden luku kohonnut kaikkiaan noin 3 milj. runkoon. Sotavuosina ja nykyisin vuosittain on karsittu keskimäärin vain n. 20,000 runkoa. Huomioonottaen valtion metsien omistussuhteen nykyinen epävarmuus, vähäiset metsänhoitomäärärahat ja työväestön puute lähivuosina onkin osoitettava pidättyväisyyttä tässä työssä. Voitaneen suositella, että vain kouluhoitoalueissa ja muualla retkeilyreitien varsimetsissä harrastetaan toistaiseksi valiopiiden karsintaa. Jäädään siis odottamaan.

Tärkeänä yleisohjeena muistettakoon, että taloudelliset lamakaudet ovat usein otollisia metsänhoitotöiden suorituksille, sillä silloinhan voidaan erilaisilla työttömyysvaroilla aikaansaada »keskitettyjä metsänhoitotöitä».

Metsänhoitotyöt sotavuosina ja edelleen vuoden 1946 loppuun olivat vähäiset. Parina viimeksikuluneena vuotena on kuitenkin merkkejä noususta. Esitettäköön eräitä tilastonumeroita vuosina 1939—1946 suorite-
tuista metsänhoitotöistä.

	Kaikkiaan	Keski- määrin vuodessa
Hakkausalueiden raivaus	32,163 ha	4,020 ha
Maanpinnan valmistaminen	7,646 ha	956 ha
Metsänkylvö (täydennyskylvö muunnettuna mukana)	25,197 ha	3,150 ha
Käytetty siementä kylvöihin	16,475 kg	2,060 kg
Käpyjen hankinta	26,646 hl	3,331 hl
Saatu siementä karistettaessa	15,939 kg	1,992 kg
Metsän istutus (täydennysistutus muunnettuna mukana)	8,472 ha	1,060 ha
Käytetty taimia istutuksiin	19,774,528 kpl	2,471,816 kpl
Taimiston perkaus	17,058 ha	2,132 ha
Harvennukset ja puhdistusharvennukset metsänhoitomäärärahoilla .	46,584 ha	5,822 ha

Vähentämällä sota-ajan hakkauspinta-aloista vuosina 1939—46 suoritettujen metsänhoitotyöt (todennäköisyydet huomioiden) päästään koko lähelle rästiinjääneitä metsänhoitotöiden määriä. Näin menetellen päädytään seuraavanlaisiin lukuarvoihin.

Hakkausalojen raivaus	100,000 ha
Maanpinnan valmistaminen	15,000 ha
Metsänkylvö	30,000 ha
Siemenen hankinta	30,000 kg
Metsänistutus	10,000 ha
Taimien hankinta	30,000,000 kpl
Taimiston perkaus	75,000 ha
Harvennukset	40,000 ha

Nämä metsänhoitotyöt ja niihin läheisesti liittyvät toimenpiteet vaativat nykyisen palkkatason mukaan suoritettuina vähintään 400 miljoonaa markkaa. Vertauksen vuoksi mainittakoon, että koko metsänhoitomäärärahan suuruus vuodelle 1947 on vain 23 milj. markkaa, ja tällä on hoidettava ns. kovien maiden metsänhoitotyöt, kuivatustyöt, huolehdittava metsästyksen vartioinnista, metsien palosuojelusta, maksettava palojen sammutukset jne.

Nykyisin käytettävissä oleva koko metsänhoitomääräraha ei riittäisi siis rästiin jääneidenkin metsänhoitotöiden suorittamiseen sota-aikaisilla hakkausalueilla, vaikka työ jaettaisiin 10 vuoden osalle.

Metsänhoitotöitä sota-ajan hakkausalueille ja muuallekin hoitoalueissa suunniteltaessa on laadittava kiireellisyysjärjestys näille töille. Hyvänä apuna paikallistuntemuksen lisänä on tällöin mm. käytettävissä metsähallituksen hoitoalueiden metsätalouden järjestelystä 5. 11. 1946 antama ohjekirje n:o 198/2366—46.

Tiedämme, että II valtakunnan metsien arvioimistuloksen määrittämiä metsänhoitotöitä on edelleenkin suoritettava, jos mielimme valtion metsien tuottoa kohottaa. Uusien suunnitteilla olevien keskitettyjen hakkuiden ja uudistusalueiden jäljet on tulevaisuudessa samoin kunnostettava ja mahdollisimman pian lisäksi. Metsien palosuojelu yksistään vie vuosittain n. 5—10 milj. markkaa. On laskettu, että palosuojelu ja valtion ns. kovien metsämaiden metsänhoito yksistään tarvitsevat vuosittain rahanarvon nykyisenä pysyessä hyvän matkan toistasataa miljoonaa markkaa, jos mielimme metsänhoitotöitä jatkaa samassa määrin, mihin oli päästy ennen talvisotaa. Metsänhoito on maassamme sota-aikana saanut väistyä muiden elintärkeiden toiminta-alojen tieltä. Työvoimasta ei mm. leimaus-, hakkaus-, uitto-, maanviljelys- ym. töiden tärkeyden takia saanut kilpailla metsänhoitotöitä järjestämällä. Nyt on puutetta rahasta ja työvoimasta. Siitä huolimatta on katsottava kauemmaksi tulevaisuuteen. Metsänhoitomäärärahoja on pyrittävä tarpeellisessa määrässä korottamaan, jotta valtion metsien tuottokyky ei pääsisi laskemaan, varsinkin kun näiden metsien kuntoonsaatetut alueet joutuvat parhaillaan ennennäkemättömässä laajuudessa toisten metsänomistajaryhmien haltuun. Ellemme nyt ripeästi ryhdy voimaperäisiin toimenpiteisiin valtion metsien metsänhoitotöiden nykyisestä laajentamiseksi, on todennäköistä, että lähenevän III valtakunnan metsien arvioinnin aikana ilmoittama tulos osoittaa näiden metsien kunnan huonontuneen entisestään.

Mitä nyt määrärahojen niukkuuden tai työvoiman puutteen takia on pakko jättää tekemättä, se on tehtävä heti tilanteen muodostuessa suotuisammaksi metsänhoitotöihin nähden.